UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Adolescentia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Si quid mirabere, pones inuitus. Horat. 1. epiſt. 11.

Exempla Sacra.

Admirationis exempla: Iſaac, *Geneſ.* 27. *v.* 20. Iacob, 45. 26. Gedeon, *Iudic.* 6. 22. Regina Saba, 2. *Reg.* 30. 4. 2. *Paralip.* 9. 3. Nabuchodonoſor, *Daniel* 3. 91. Turbæ, *Matth.* 9. 33. & 12. 23. Christi auditores, 13. 54. Plebs, 15. 31. Diſcipuli, 19. 33. *Luc.* 11. 14. *Ioan.* 7. 21. Plebs promiſcua, *Marc.* 11. 18. Multitudo, *Marc.* 1. 22. & 7. 37. & 9. 15. *Actor.* 2. 7. Populus, *Luc.* 1. 21. *Act.* 3. 11. Chriſti auditores, *Matt.* 13. 54. *Marc.* 6. 2. *Luc.* 2. 47. & 4. 22. Chriſti diſcipuli, *Matth.* 19. 25. & 21. 20. *Marc.* 6. 51. & 10. 32. *Luc.* 8. 25. & 9. 43. Ieroſolymitani, *Matth.* 21. 10. Phariſæorum diſcipuli & Herodiani, *Matth.* 22. 22. *Marc.* 12. 17. *Luc.* 20. 26. Phariſæi quidam, *Marc.* 2. 12. *Luc.* 5. 26. Scribæ & Phariſæi, *Luc.* 5. 26. Capernaitæ, *Marc.* 1. 27. *Luc.* 4. 32. Decapolitani, *Marc.* 5. 20. Puellæ à mortuis excitatæ parentes. *Marc.* 5. *v.* 42. *Luc.* 8. 56. Christus, *Marc.* 6. *v.* 6. *Luc.* 7. *v.* 9. Galilæi, *Mar.* 7. 37. Pilatus, *Marc.* 15. *v.* 5. 44. Cognati Zachariæ, *Luc.* 1. 21. 63. Ioſeph & Maria, *Luc.* 2. *v.* 33. 47. Petrus & eius condiſcipuli, *Luc.* 5. 9. Pilatus & Phariſæi, *Luc.* 20. *v.* 26. Iudæi, *Ioan.* 7. 15. *Actor.* 9. 21. Principes & Seniores populi, *Act.* 4. 13. Moſes, *Act.* 7. 31. Simon Magus, 8. *v.* 13. Paulus, 9. 5. *Galat.* 1. 6. Pauli comites, *Actor.* 9. 7. Circumciſi fideles, 10. 45. Qui conuenerant apud matrem Ioannis orationis cauſa, 12. 16. Sergius Proconſul, 13. 12. Fidelium inimici, 1. *Pet.* 4. 4. Omnes incolæ terræ, *Ioan.* 17. *v.* 6. *Apocal.* 13. 3.

Vide Stuporis exempla.

Admonitio.

¶ Sententiæ Philoſophicæ.

Admonitionum genera.

Admonitionum duo ſunt genera, alterum acriter obiurgans, alterum leuiter curans, argumenta mihi videntur probi principis. Imperandi modum ſingulorum moribus accommodato decenter, cum probis moderatè, cum ſupinis vehementius, cum audacibus acerbè, cum cautioribus denique leuiter agens. *Ex Sopatri Epiſt.*

Poeticæ Sententiæ.

Ex Comicis Græcis.

Ο σκληρότατος πρὸς ὑὸν ἐν τῷ νυθετεῖν.
Τοῖς μὲν λόγοις πικρός ἐστι τοῖς δ᾽ ἔργοις πατήρ.
Valde in monendo ſi quis aſper filio,
Verbis acerbus eſt quidem, ſed re pater.
Απαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νυθετεῖν σοφοί,
Αὐτοὶ δ᾽ ἁμαρτάνοντες ὐ γινώσκομεν.
Alios monere, ſi quid errent, nouimus,
Errata at ipſi noſtra non cognouimus.
Ανθρωπον ὄντα ῥᾴδιον παραινέσαι
Ἐστὶν, ποιῆσαι δ᾽ αὐτὸν ὐχὶ ῥᾴδιον.
Alium quidem monere homo facilè poteſt,
Sed ipſe non facilè itidem illud fecerit.

Horat. lib. 1. Epiſt.

Feruet auaritia, miſeraq́; cupidine pectus?
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, & magnam morbi depellere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator?
Nemo adeò ferus eſt, qui non miteſcere poſſit,
Si modò culturæ patienter commodet aurem.

Terentius in Andria, *facilè omnes, cum valeamus, recta conſilia ægrotis damus.*

Ouidius.

Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.

¶ Apophthegmata.

Thales, rogatus, quid eſſet facile? Alterum, ait, admonere. Omnes enim, cum valemus, recta conſilia ægrotis damus. *Eraſm. libr. 7. apoph. ex Laert.* 1.

Zeno Cittienſis, quodam in conuiuio immoderatus vorante obſonia, neque quicquam alijs reliquum faciente, piſcem ingentem, qui apponebatur, è patina ſuſtulit, quaſi ſolus illum deuoraturus. Quum alter intuens Zenonem, ſignificaret ſe mirari impudentiam; Quid, inquit, putas, conuictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opiophagiam ferre non potes? *Laert. lib. 7. c. 1.*

Idem, Quidam in cõuiuio accumbens Zenoni, eum, qui ſub ipſo ſedebat, pulſabat pede. Zeno autem viciſſim pulſabat illius genua, & ad ipſum conuerſus: Quid (inquit) putas, hunc pati qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur, quamuis leui incommodo, quum alios ipſi maioribus afficiant, nec ſentiant, *Laert. lib. 7. c. 7.*

Diogenes, quidam in publico geſtans longam trabem, per imprudentiam percuſſerat Diogenẽ, moxq́; ex more dixit, Caue. At Diogenes. Num, inquit, me vis iterum percutere? Alij ſic narrant: Dicenti caue, baculum impegit in caput: & poſt ictum adiecit, Caue: par pari referens; nam ante læſionem dicendum erat caue. *Laert. libr. 6.*

Leo Byzantius, quum Philippus ador[…] zantios, Leo adijt illum, percontans hunc[…] accidit tibi, Philippe, vt bellum inſtituas?[…] tatum pulcherrima, huc adducatur, vt in[…] ad fores amaſiorum meorum venio. [...] redamari cupiunt, haudquaquam cum [...] res amaſiorum. Amantes enim non egent [...] ciuilibus. Hoc dicto in diuerſum flexo R[...] liberauit. *Philoſtrat.*

¶ Similitudi[nes.]

Vt equis nõ in ipſo curſu frænum inijcimus, ſed ante curſum: [...] qui propenſi ſunt ad iram aut libidinem, ante rationibus ac monitis refrænandi ſunt, priuſquam in periculum ventum ſit. *Plutarch.*

Nutrices pueros lapſos non obiurgant aut puniunt, ſed accurrentes erigunt, deinde obiurgant: ſic amicus, cum affligitur, adiuuandus eſt, & erigendus, poſtea monendus & obiugandus, quòd ſuo vitio in eam calamitatem inciderit. *Plut.*

Qui dentibus laborant protinus medicum adeunt, malum exponunt: qui febre tenentur, accerſunt: at phreneticus nec accerſit, nec admittit, ob morbi vehementiam. Ita qui vitia ſua celant, nec admonentem patiuntur, de his nulla ſalutis ſpes. *Plutarch.*

Oculo lippienti non eſt admouendum lumen: Nec animus affectu laborans admittit grauem admonitionem, ſed admittenda laus eſt, ac ſic medendum. *Plut.*

Quemadmodum Telephus, quoniam carebat amico, coactus eſt ab hoſte petere remedium ad medelam vulneris: ita qui non habent liberos animos, à quibus admoneantur, ſæpenumero ab inimicis audiunt ſua vitia. *Plut.*

Remedia ſtatim mordent vel offendunt, poſtea conferunt ſalutem & voluptatem: Ita ſalubria monita: initio ſunt nonnihil amara, poſtea correcta iucundiſſima.

Vt pituita paulatim collecta tum maximè apparet ac vincit, cum natura vincitur: Sic quidam amici potentes admonere non audent, niſi labantur: ſed ſimulatque commutata fortunæ aura ſunt humiles facti, tum obiurgant. *Plut.*

Sanus fert, ſi exprobres intemperantiam, libidinem, luxum: eadem non ferret ægrotans: Sic admonendus amicus, cum deſierit iraſci aut amare. *Plut.*

Ictum quem præuideris, commodius excipis: ſic præcogitatum malum minus offendit. *Seneca.*

Medici vetant admoueri remedia, cum morbus in acceſſu eſt, ac ſæuit, ſed cum ſe remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus non eſt adhibenda conſolatio, vel admonitio, ſed vbi tempore cœperint eſſe leuiores.

Elleborum, tametſi efficax, Medici vetant dari ſenibus, aut pueris, aut exilibus: Ita admonitio ſic eſt temperanda, vt ferre is poſſit, quem velis emendare: nec ſolum ſpectandum eſt vitium, ſed natura quoq; eius, cuius vitio ſtudeas mederi. *Plin. lib. 5. c. 25.*

Herbæ ſalutares conſuetudine perdunt medendi vim: Ita admonitio, ſi aſſidua ſit, non emendat aſſuetum iam obiurgationib. *Plin.*

In Narnienſi agro terra imbre fit ſiccior, æſtu humeſcit, vnde Cicero iocatur illic ex imbre puluerem, ex ſiccitate fieri lutum: Ita quoſdam admonitio reddit deteriores. *Plin. lib. 31. c. 4.*

Quædam gemmæ aceto maceratæ immiteſcunt, pleræque melle decoctæ: Ita quoſdam meliores reddit acris obiurgatio, quoſdam admonitio blandior. *Plin.*

Imperatores inſtructa acie ſolent, quanquam paratiſſimos ad præliandum milites videant, eos tamen cohortari: ita iuuenes erecti ad laudem ad literas ſunt adhortandi. *Cicer. Philippic. 4.*

Capifici ficus nunquam matureſcit, ſed tamen gignit vermiculos, qui deuolantes ad veram ficum, perfoſſo ficorum cortice, maturitatem illis tribuant: ita ſunt, qui ipſi nihil queant egregium facere, ſed tamen aliquo pacto ſtimulant alios, ut id faciant. *Plutarchus.*

Adoleſcentia.

¶ Definitio et Etymologia.

Adoleſcentia, Græcè νεότης, & νεανίας, ου, ὁ, adoleſcens dicitur, & ſecundum Ciceronem in Topicis, flos ætatis: vel, vt alij volunt, extrema pueritia, dicta ab adoleo, quod modo ſignificat accreſco, quia creſcentes pueri, cum primum puberes fiunt, olere hircum incipiunt: propter quod hirquituli ſunt appellati: hinc adoleſco, vnde adoleſcens, cuius diminutiuum eſt adoleſcentulus, & adoleſcentia, cuius prima ætas ephebia dicitur. Vnde ephebus, qui in prima eſt adoleſcentia. Terent. in Andria: Nam is poſtquam exceſſit ex ephebis Soſia. Ephebus dicitur, quod iam ſit in pube, quæ Græcè ἥβη dicitur, vnde & ἔφηβος, qui iam ad pubertatis annos peruenit.

¶ Sententiæ Biblicæ.

Tria ſunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro, viam aquilæ in cœlo, viam colubri ſupra petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adoleſcentia. *Prouerb. 30.*

tare ergo iuuenis in adoleſcentia tua, & in bono ſit cor tuum ... us iuuentutis tuæ, & ambula in vijs cordis tui, & in intuitu ... rum tuorum, & ſcito, quod pro omnibus his adducet te Deus ... cium: Aufer ergo iram à corde tuo, & amoue vitioſitatem ... e tua. Adoleſcentia enim, & iuuentus vana ſunt. *Eccleſiaſt.*

... doleſcens loquere in tua cauſa vix cum neceſſe fuerit. *Ecleſ.*

... medio magnatorum loqui non præſumas, & vbi ſunt ſenes, ... ultum loquaris. *Ibidem.*

... doleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus. 1. *Petri* 5.

... doleſcentum erga ſeniores officium, 1. *Petri* 5. v. 5. ad mundi ... mptum excitantur, *Ioan.* 2. 5.15. Adoleſcentularum & adole- ... um officium, *Tit.* 2. 4.5.6. Adoleſcentulæ quales eſſe debeant, ... 4.5.

Sententiæ Patrvm.

... ignis in lignis viridibus ſuffocatur: ita ſapientia in adoie- ... a tentationibus & libidine impedita non explicat ſuum ful- ... m, niſi labore & ſtudio, & oratione incentiua iuuentutis intra ... llantur. *Hieron. ad Nepotian.*

... icina eſt lapſibus adoleſcentia. Quia variarum æſtus cupidita- ... feruore calentis inflammatur ætatis. *Ambroſius de Viduis, li-* ...

... onor adoleſcentum eſt timorem Dei habere, parentibus de- ..., honorem habere ſenioribus, caſtitatem tueri, humilitatem ... aſpernari, diligere clementiam & verecundiam, quæ ornamen- ... nt iuuenili ætati. In ſenibus grauitas, in iuuenibus alacritas, in ... ſcentibus verecundia commendatur. *Ambroſius libr.* 1. *de* ...

... erecundia cum ſit omnibus ætatibus, perſonis, temporibus, & ... apta, tamen adoleſcentes iuuenileſque annos maximè decet. ... ifex in materia commodiore melius operari ſolet, ſic vere- ... dia in ipſo quoque corporis decore plus eminet. Ita tamen, vt ... n ipſe non ſit affectatus decor corporis, ſed naturalis, ſimplex, ... ctus magis, quàm ornatus, vel cultus, vel expetitus. *Ambroſius* ... *de Offic.*

... uenes plerunque ſeueritas admonitionis ad profectum diri- ... ſenes verò ad meliora opera deprecatio blanda componit *Gre-* ... *in Paſtorali.*

... ueri ad ſacros ordines nullatenus admittantur, ne tanto pe- ... ius cadant, quanto citius conſcendere ad altiora feſtinant. ... *Columbo Epiſcopo, & habetur quæſtione prima, Pueri.*

... uid amabilius verecundo adoleſcente? *Bernard. ſuper Cant.* ...

... uàm pulchra & quàm ſplendida gemma morum eſt verecun- ... ia & vultu adoleſcentis, quàm vera & minimè dubia bonæ ... nuntia, bonæ indolis index? virga diſciplinæ, expugnatrix ma- ... propugnatrix puritatis innatæ, ſpecialis gloria conſcientiæ, ... cuſtos, vitæ decus, virtutis ſedes, virtutum primitiæ, naturæ ... & inſigne totius honeſti. *Ibidem.*

Adoleſcentulum verboſum, & eloquentiæ ſtudentem, cum ſit ... inanis, non aliud quàm hoſtem iuſtitiæ reputa. *Bernar-* ... *ad Eugenium.*

Multos videmus iuniorum ſuper ſenes intendere moribus dies, ... quorum tempora præuenire meritis, & quod deeſt ætati, virtu- ... compenſare. Quia iuxta Apoſtolum: Nemo contemnat ado- ... bonæ indolis, ſenectus venerabilis non eſt numero an- ... ſed magis merito morum computata. *Bernardus ad Theo-* ... *militem.*

Adoleſcentibus in ludo literarum poſitis non tam placent ſoli- ... picta: quare potius pulchra, quàm vtilia ſectantur. Nec ... diligunt, quàm ſonantia: magis gaudent foliorum a- ... conſpergi, quàm fructuum vbertate nutriri. *Ioannes* ... *in prologo ſuper Matth.*

Indigne tranſacta adoleſcentia odioſam efficit ſenectutem: Et ... acta ſuperior ætas, fructus capit autoritatis. Quid enim ſe- ... ſurripere valet, in quo iuuentus reprehenſibilis non fuit? ... *in epiſtolis.*

In illa ætate, quando crines flaueſcunt, caro niteſcit eburnea, o- ... gemmis facies roſea decoratur, valetudo corpori ſubmi- ... & ætas iuuenilis longioris vitæ ſpatium repromittit. Quan- ... vigetratio, vigent etiam corporis ſenſus, viſus acutior, auditus ... ior, inceſſus rectior, vultus iucundior. Qui in hac ætate ſe ... & Deo ſe ſociant, præmium Ioannis Baptiſtę expectant. Ta- ... offerunt hoſtiam viuentem, Deo placentem & immacula- ... aure, non pede, non lingua carentem. Audiat hoc ſenum ... conuerſio: quibus ex defectu ſenectutis aures obturantur, ocu- ... antur, vt breuiter cuncta perſtringam, ipſi in ſe per ſe defi- ... Hi non offerunt agnum immaculatum, ſed (vt ita dicam) ... cruentatu ... Sicut enim porcus in immunditijs, ſic ſenex ... vitijs. Et ſicut porcus ſiliquis paſcitur, ſic ſenes fabulis & ... delectantur. *Hug. in libro de clauſtro animæ.*

... in ſenibus ſobrietas & morum perfectio requiritur, ita in adoleſcentibus obſequium & ſubiectio, & obedientia ritè debetur. *Cyprian. de 12. abuſionibus.*

Sicut fructus non inuenitur in arbore, in qua flos prius non apparuit, ſic in ſenectute honorem legitimum conſequi non potuit, qui in adoleſcentia diſciplina alicuius exercitatione non laborarit. Diſciplina igitur abſque obedientia qualiter fieri poterit? Adoleſcens ergo ſine obedientia, adoleſcens ſine diſciplina eſt. *Cyprianus ibidem.*

Plato de anima diſſerens, ex hoc, ait, poſſe cognoſci, animas eſſe immortales atque diuinas, quod in pueris mobilia ſunt ingenia, & ad percipiendum facilia, quòd ea, quæ diſcant, ita celeriter capiant, vt non tunc primum diſcere videantur illa, ſed recognoſcere atque reminiſci. In quo vir ſapiens poetis ineptiſſimè credidit. *Lactantius Firmian. diuin. inſtit. lib.* 7.

¶ Poeticæ Sententiæ.

Plaut. Aſin.

Adoleſcentem verecundum eſſe decet.

Virg. 3. Georg.

Tu quos ad ſtudium, atque vſum formabis agreſtem
Iam vitulos hortare, viamq; inſiſte domandi,
Dum faciles animi iuuenum, dum mobilis ætas.

Virg. Ceiri.

Sed quoniam ad tantas non primum naſcimur artes,
Nunc primum teneros firmamus robore neruos.

Hor. 3. Carm. 24.

—— Et teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudijs.

Idem 1. Epiſt. 18.

Inter cuncta leges, & percunctabere doctos
Qua ratione queas traducere leniter æuum.

Idem 1. Epiſt. 2.

Fingit equum tenerá docilem ceruice magiſter
Ire viam, qua monſtrat eques: venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula
Militat in ſyluis catulus, nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem
Teſta diu. ——

Iuuenal. 14.

Gratum eſt, quod patriæ ciuem, populoq; dediſti,
Si facis, vt patriæ ſit idoneus vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus inſtituas, ſerpente ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta:
Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis,
Vultur iumento, & canibus, cruribusq; relictis
Ad fœtus properat, partem cadaueris affert.
Hic eſt ergo cibus magni quoque vulturis, & ſe
Paſcentis, propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generoſæ
In ſaltu venantur aues: nunc præda cubili
Ponitur: inde autem cum ſe natura leuabit
Progenies ſtimulante fame, feſtinat ad illam,
Quamprimum prædam rupto guſtauerit ouo.

Sen. Oct.

Regenda magis eſt feruida adoleſcentia.

Terent. Adelph.

—— Quæ fert adoleſcentia,
Ea me ne celet, conſuefeci filium.
Nam qui mentiri, aut fallere inſueuerit patrem, aut
Audebit, tanto magis audebit cæteros.

Plautus in Bacchid.

Iuuenili ætati non conducit mulier, nec latebroſus locus.

Ibidem.

Iſthoc illecebroſius fieri nihil poteſt, nox, mulier, vinum, homini adoleſcentulo.

Horat in arte Poetica.

Imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibusq; & aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris:
Sublimis, cupidusq; & amata relinquere pernix.

Horat. in Epodo, Ode penult.

Fugit iuuentus, & verecundus color.
Reliquit oſſa pelle amicta lurida.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ouid. Epiſt. Phædræ ad Hippol.

Sint procul à nobis iuuenes, vt fœmina, compti,
Fine coli modico forma virilis amat.

Iuuenal. Satyr. 13.

Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer. ſi, &c.

Iuuenal. Satyr. 14.

Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et leuo monitu pueros producit auaros:
Et qui per fraudem patrimonia conduplicari,
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo: quem ſi reuoces, conſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metisq; relictis.

Idem.

Quum dicis iuueni ſtultum, qui donet amico.
Qui paupertatem leuet, attollatq; propinqui.
Et ſpoliare doces, & circumſcribere, & omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te eſt.

Idem Satyr. 14.

Plurima ſunt, Fuſcine, & Fama digna ſiniſtra,
Et nitidas maculam, ac rugam figentia rebus.
Quæ monſtrant ipſi pueris, traduntq; parentes,
Si damnoſa ſenem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo.

Seneca Tragœd. 2.

Peiora iuuenes facilè præcepta audiunt.

Idem Tragœd. 9.

Teneris in annis haud ſatis clara eſt fides.

Homer. in γ Iliad.

Αἰεὶ δ᾽ ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

Id eſt.

Semper autem iuniorum virorum mentes pendent.

Homer. ψ. Iliad.

Οἶσθ᾽ οἷαι νέου ἀνδρὸς ὑπερβασίαι τελέθουσι,
Κραιπνότερος μὲν γάρ τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις.

Id eſt.

Scis quales iuuenis viri operationes ſunt,
Velox quidem mens, ſed tenue conſilium.

Idem. η. Odyſſ.

Αἰεὶ γάρ τε νεώτεροι ἀφραδέουσιν.

Id eſt.

Semper enim iuniores inſipiunt.

Comici Græci.

Μέμνησο νέος ὢν ὡς γέρων ἔσῃ ποτέ.
Annis iuuentæ ſis memor ſenilium.
Ἀκμὴ τὸ σύνολον οὐδὲν ἄνθους διαφέρει.
Iuuenilis ætas floribus ſimillima.
Νέος πεφυκὼς πολλὰ χρηστὰ μάνθανε.
Annis iuuentæ multa diſcito bona.
Νέῳ δὲ σιγᾶν μᾶλλον ἢ λαλεῖν πρέπει.
Tacere iuuenem quam loqui magis decet.
Ὀχληρὸς ἀνήρ ἐστιν ἐν νέοις γέρων.
Iuuenum odioſus vir ſenex in cœtibus.
Νέος ὢν ἀκούειν τῶν γεραιτέρων θέλε.
Qui iuuenis es, libenter audias ſenes.

Vel.

Qui iuuenis es, ſis audiens dicto ſeni.

¶ Philoſophicæ Sententiæ.

Certè illud expertus ſum, tenaciorem fore eorum memoriam, quæ prima ætate diſcuntur. *Plato in Timæo.*

Nihil differt ætate puer, & moribus puerilis. *Ariſtoteles libro 1. Ethicorum.*

Iuuenes non poſſunt eſſe prudentes, quia prudentia requirit experientiam, quæ indiget tempore: & multitudo temporis facit experientiam. *Ariſt. lib. 6. Ethic.*

Iuuenes non ſunt maligni moris, ſed facilis moris, propterea quod nondum viderunt nequitias. *Ariſt. Rhet. lib. 2.*

Iuuenes maximè ab ebrietate cuſtodire oportet. *Ariſtot. libr. 7. Politicorum.*

Pueros impuberes non in forum, ſed in agrum duci Lycurgus iuſſit, vt primos annos non in luxuria, ſed in omni opere & labore agerent. Nihil eos cauſa ſomni ſubſternere, & vitam ſine pulmento agere. Neque prius in vrbem redire, quàm viri facti eſſent, ſtatuit. *Laert. Diogen. de vita & moribus Philoſophorum.*

Pueros impuberes compertum eſt, ſi plurimo cibo, nimioq́ue vino vtantur, hebetiores fieri: atque hinc elici tarditatem improceraq́ue fieri corpora eorum, minusq́ue adoleſcere, *Aulus Gell. noct. Attic. lib. 14. c. 19.*

Magnum expecta gaudium, quum puerilem animum depoſueris, & te in virum Philoſophiæ deſcripſeris. Adhuc enim non pueritia, ſed quod grauius eſt, puerilitas remanet. Et hoc quidem peius eſt, quod authoritatem habemus ſenum: vitia verò puerorum, nec puerorum tantum, ſed infantium. *Senec. epiſt. 16.*

Facilè enim tenera conciliantur ingenia ad honeſti rectiq; amorem. *Idem epiſt. 90.*

Eſt enim adoleſcentis, maiores natu vereri, ex his eligere optimos & probatiſſimos, quorum conſilio & authoritate nitatur. *Cic. lib. 1. de offic.*

Maximè hæc ætas à libidinibus eſt tollenda, in labore & patientia animi & corporis exercenda, vt in bellicis & ciuilibus officijs eorum vigeat induſtria. Caueant intemperantiam, meminerint verecundiæ: quod erit facilius, ſi huiuſmodi rebus maiores natu velint intereſſe. *Ibidem.*

Temeritas eſt videlicet florentis ætatis, prudentia ſenectutis. *Cic. lib. de ſenect.*

Libidinoſa intemperansq́ue adoleſcentia effœtum corpus tradit ſenectuti. *Ibidem.*

Qui adoleſcentium peccatis ignoſci putant oportere, falluntur, propterea quòd ætas illa non eſt impedimento bonis ſtudijs. At hi ſapienter faciunt, qui adoleſcentes maximè caſtigant, vt quibus virtutibus omnem vitam tueri poſſint, eas in ætate maturiſſima velint comparare. *Cic. in Rhet.*

Sic vitam adoleſcentibus vis auferet, ſenibus maturitas. *Idem de Senectute.*

Adoleſcentis officium ſit, maiores natu vereri, atque ex his probatiſſimos eligere, quorum conſilio vtatur. *Cic. in Rhetor.*

Detur aliquis ludus ætati, ſit adoleſcentia liberior, non omnia voluptatibus denegentur: non ſemper ſuperet vera illa & dicta ratio; vincat aliquando cupiditas voluptasq́ue rationem, dummodo illa in hoc genere præſcriptio moderatioque teneatur. *Cicero pro M. Cæl.*

Detur iuuentuti aliquid temporis ad ludum ætatis, atq; adinanes haſce adoleſcentiæ cupiditates: reuocet ſe aliquando ad curam rei domeſticæ, rei forenſis, Reipublicæ, vt ea, quæ ratione antea non perſpexerat, ſatietate abiecìſſe, experiendo contempſiſſe videatur.

Adoleſcentes citò amicitiam inſtituunt, & citò dirimunt: adoleſcentum enim amicitia voluptatis cauſa omnis conſtituta videtur eſſe. Eorum enim cum omnis in libidine & perturbatione vita conſumitur: tum ex quo capiant voluptatem, eamque in præſens, id omne vel ſtudioſiſſimè proſequuntur. Et quia mutata ætate alia ſequuntur, quæ delectent, idcircò repentè & amici ſunt, & ab amore deſiſtunt. Nam eorum amor ſæpe vnà cum voluptate deponitur, cuius cita eſt & repentina mutatio. Atque etiam adoleſcentes ad fœdum amorem propenſi ſunt: magna enim pars fœdi amoris in perturbatione & voluptate ponitur. Itaque citò diligunt, & ab amore deſiſtunt: ſæpè eodem die mutata ſententia. Hi vnà verſari totos dies cupiunt, & vitæ ſocietate coniungi, quod iſto modo eis adſint omnia, quæ ad amicitiam pertinent. *Ariſtot. Ethicor. lib. 8. cap. 3.*

¶ Similitvdines.

Vinum, quod in dolo placuit, non fert ætatem: quod recens durum eſt & aſperum, poſtea placet: ſic adoleſcentia durior matureſcit, & ad frugem peruenit. *Seneca.*

Poſt hyemem denuò recurrit ver: At poſt ſenectam nulla recurrit iuuenta. *Eraſmus.*

Nouella vitis copioſius gignit vinum: ſed vetuſtior melius: ita plura loquuntur iuuenes, ſed vtiliora ſenes. *Idem.*

Perſica ob id ipſum pluris veniebant, quod non durarent, niſi in triduum: ita auidius rapiendum, quod citò præteruolat, vt iuuenta. *Idem.*

Vt gypſum aut argilla, dum eſt vda, in quamuis imaginem facilè ſequitur fingentis manum: ita rudes animi ad omnem diſciplinam ſunt idonei. *Idem.*

Vt ager, [illegible]on colatur, non ſolum infrugiferus manet, verùm etiam multa ſyluestria producit: ita adoleſcens rationis capax, niſi præceptis honeſtis exerceatur, non ſolum non euadet bonus, ſed ad multa vitia deflectetur.

¶ Fabvla.

Pater & Filius literatus.

Reuerſo domum poſt vnum annum filio, qui ſtudiorum bonorum atque artium diſcendarum gratia abfuiſſet: Quid, inquit pater, mi fili, de tanta pecunia factum eſt, quantam tibi miſi? Quanta? inquit adoleſcens, non enim memini. Ter, inquit ſenex, hoc anno à me tibi curata pecunia eſt, bis vno & altero mercatu, ſemel

mel inter hos. Atque priore quidem mercatu dedi noſtro vicino aureos ſexaginta, quos tibi renumeraret, altero totidem, poſtea tabellarius huc nuper miſſus ſexaginta & ipſe attuliſſe tibi debet, tot enim tum petieras. Ita factum eſt, inquit adoleſcens, ſed hoc nihil eſt. Nihil ne hoc eſt? inquit ſenex, an nihil videtur, ſumma aureûm centum octoginta? Pro debitis quidem nihil eſt, inquit filius, quæ reliqui foris. Nam tua, mi pater, meis verbis obligata fides eſt in centum alios, & inſuper quadraginta. Hæc, inquit pater, iam ſumma fient aureûm, vt opinor, trecentorum & viginti. Fuerit ſane, inquit filius, ſed tu cogita, mi pater, multis mihi apud exteros rebus opus fuiſſe, quid enim, quod non aſſe venire ſolet, gratis datum? At cibo potu, habitatione commoda, cubili, veſtibus, libris, charta, calamis, atramento, carere certe tua quidem etiam voluntate non debui. At magna, inquit iam iratior pater, iſta ſumma eſt, quanti igitur lectulis cibus datus? quanti habitaſti? quanto conducti lectuli fuere? & cætera quanta pecunia ſunt parata? Referam, inquit filius, rationes ſi poſtulas. Ita enim fieri, inquit ſenex, oportet. Inchoëmus igitur à minimis, inquit filius. Ac pone pro atramento & calamis aureolos decem. Hoc audito: ſatis, inquit ſenex, ſuperque eſt rationum: nam ad hæc, ſi, ut alia omittam, chartæ modo æſtimatio ponenda ſit, iam vltra illos trecentos xx. ego tibi amplius debiturus ſim.

Fabula indicat, adoleſcentiæ leuitatem ſtolidam, & profuſionem eſſe propriam, præſertim in liberiore vita. Etiam impudentiam notat quorundam, non ſolum in rationibus, ſed quibuſcunque rebus temere referendis. Memoratur ſimilis eodem ſenſu de coco, qui à condimentis inchoata relatione rationum, pro petroſelinis iuſſiſſet in menſem vnum poni decem aureos.

Adoptio.

¶ DEFINITIO. ET ETYMOL.

ADOPTIO. Græce θέσις, ιος, ἡ & θετός, ȣ, ὁ, adoptiuus dicitur, eſt legitimus actus, per quem, qui filius non eſt, pro filio habetur, pene naturam imitans.

Adoptio eſt extraneæ perſonæ in filium, vel neptem, & deinceps legitima aſſumptio, ſecundum B. Thom. 4. ſent, diſtinct. 42. q 2. art. 1. Hanc fere omnes definitionem Canoniſtæ affirmant. *Inſt. de adopt. in gloſſ.*

Adoptare eſt admittere ex gratia ad participandam hæreditatem. *B. Thom. in 3. part. q. 23. art. 1.*

¶ LOCI BIBLICI.

Adoptio per CHRISTUM, *Gal* 4. *verſ.* 5. *Epheſ.* 1. 5. Adoptio, & electio Dei eſt gratuita, *Epheſ.* 1. 4. à qua hominum ſalus tanquam è vero & natiuo fonte promanat. ℣. 7. 13. commendatur, 1. *Ioan* 3. 1. Adoptio pro extrema inſtauratione, vel adoptionis fruitione, *Rom.* 8. 23. Adoptionis Spiritus, *v.* 15. vide SPIRITVS adoptionis. Adoptio Iudæorum, *Rom.* 9. 4.

Adoptionis exempla, Ephraim & Manaſſe. *Geneſ.* 48. 5. Moſes Exod. 2. 10.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

De adoptione filij, Dial. LXXIX.
Franciſc. Petrarch.

GAVD.

Adoptaui mihi filium. R. Adoptio pediſſequa eſt naturæ, & cum ſit illa nobilior, hæc cautior, quodque illa ſine conſilio gignentis caſu quodam, hæc adoptantis certo iudicio operatur. G. Adoptione bonum filium quæſiui. R. Debuiſti id quidem, ſi neglectum, non vt genitura, ſic electio excuſabilis. Nihil habes in coniugem, nihil in fortunam, quod retorqueas. G. Filium adoptaui. R. Opportunum hoc naturæ ſubſidiis ciuili repertum iure, multisque vtile, multis fuiſſe peſtiferum conſtat. Bonum filium adoptauit Nerua, ſed Traianum in ſua adoptione deceptum quibuſdam ſcriptoribus viſum ſcio. Nam Auguſtum in Agrippæ nepotis adoptione circumuentum, mox ſecuta teſtatur abdicatio, in Tiberii autem vel adoptione, vel ſucceſſione non deceptum, ſed ſuorum mortibus pene coactum video, quod & ſermo eius indicat & præfatio teſtamenti. At Micipſa ille, cuius paulo ante memini, prorſus infelix adoptator fuit, qui non filium, ſed funeſtum draconem regiæ, filiisq; ſuis immiſerit, quos & ſi moriens hortetur ita viuere, ne ipſe meliores ſuos adoptaſſe videatur, quam genuiſſe, ſæpe tamen meliores adoptantur, quam gignuntur: neque id mirum, cum illud experientia & conſilio muniatur, hoc neutro. Sæpe autem contra, non peiores modo, ſed peſſimi omnium adoptantur. Fuſca enim & ambigua merx eſt homo. G. Priuignum bonum habeo. R. Rarus eſt priuignus bonus, rarior eſt vitricus. G. Bonus eſt priuignus mihi. R. Vt ſit bonus, quid ad te? niſi forſan vt coniugis procurator gaudes. Tibi enim quid virtus aliena contulerit, niſi vt tuorum, ſi quos genueris, pandatur ignauia? G. Priuignus eſt mihi optimus atque fidiſſimus, & nulli filio ſecundus. R. Fieri id quidem poteſt. Talis Auguſto fuit Druſus, ſed non Claudio talis Nero.

¶ SIMILITVDO.

Plutarchi. Vt inſaniat, qui fratris imaginem veneretur, corpus pulſet ac verberet: Ita ſtultum ſit amare in adoptiuis nomen, verum fratrem abdicare aut odiſſe. *in Moralibus.*

Adoratio.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

ADORATIO. Græce προσκύνησις, ιος, ἡ & προσκυνέω, adoro. Duplex eſt, ſcilicet interior deuotio mentis, & exterior humiliatio corporis: prima eſt principalior, ad quam & propter quam ſecunda fit.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem, quæ in cœlo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec eorum quæ ſunt in aquis ſub terra, non adorabis ea, neque coles. *Exod.* 20.

Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli ſeruies. *Deuter.* 5. *&* 10.

Omnis terra adoret te Deus, & pſallat tibi. *Pſal.* 65.

Dominum Deum tuum adorabis. *Matth.* 4.

Adorare eum, qui fecit cœlum & terram, mare & fontes aquarum. *Apoc.* 14.

Vide ne feceris (ait Angelus Ioanni adorare volenti) conſeruus tuus ſum, & fratrum tuorum, Deum adora. *Idem* 19. *&* 22.

Appropinquat populus iſte ore ſuo & labiis ſuis glorificat me, cor autem eius longe eſt à me, & timuerunt me mandato hominum & doctrinis: ideo ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic miraculo grandi & ſtupendo. *Eſai.* 29.

Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Eſaias, dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me. *Matth.* 15.

Veri adoratores adorabunt patrem in ſpiritu & veritate. Nam & pater tales quærit, qui adorent eum. Spiritus eſt Deus, & eos, qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. *Ioh.* 4.

Tunc (auditis de morte filiorum nunciis) ſurrexit Iob, & ſcidit veſtimenta ſua, & tonſo capite corruens in terram adorauit. *Iob.* 1.

Coram illo procident Æthiopes, Reges Tharſis & inſulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent, & adorabunt eum: omnes gentes ſeruient ei. *Pſal.* 71.

Venite adoremus, & procidamus & ploremus coram Domino. *Pſal.* 94.

Et procidentes adorauerunt eum. *Matth.* 2.

Et publicanus à longe ſtans, nolebat nec oculos ad cœlum leuare, ſed percutiebat pectus ſuum, dicens: Deus propitius eſto mihi peccatori. *Luc.* 18.

Qui adorat Deum in oblectatione ſuſcipietur, & deprecatio illius vſque ad nubes propinquabit. *Eccleſ.* 35.

Ego ſum, ego ſum Dominus, & non eſt abſq; me Saluator, *Eſ.* 43.

¶ EXEMPLA SACRA.

Adorationis, ſeu cultus Dei exempla: Cain, *Geneſ.* 4. 3. Abel *Verſi.* 4. Seth, *Verſi.* 26. Noe. 8. 20. Abraham, 12. 7. *&* 21. 33. *&* 22. 13. Iſaac, 26. 25. Iacob, 35. *verſi.* 1. 7. Iſraëlitæ, *Exodi* 4. 31. *&* 12. 27. Moſes, 17. 15. Iethro. 18. 19. Moſes, Aaron, & Seniores Iſrael, 24. *Verſic.* 1. 5. Ioſua, *Ioſ.* 8. 30. Ruben, Gad, & dimidia Tribus Manaſſe, 12. 9. Manue, *Iudic.* 13. 19. 1. Elcana, *Sam.* 1. 3. Anna vxor, *verſic.* 10. Sam. 1. *Sam.* 7. *verſic.* 9. 10. Salomon. 1. *Reg.* 3. 4. *&* 8. *Verſic.* 22. 23. Dauid. 2. *Sam.* 12. 16. 1. *Paralipom.* 15. 16. *Pſal.* 5. 8. *&* 138. 2. Populus è captiuitate redux, *Nehem.* 9. 3. Ezechias & turba, 2. *Paral.* 29. 27. Ezechias, 30. 1. Ioſaphath & Iereſolymitani, 20. *Verſic.* 18. 19. Iob. 1. 20. Daniel, *Dan.* 8. 10. Iudith, *Iudith.* 9. 1. Tobias, *Tob*, 16. Magi, *Matth.* 2. 11. Leproſus, 8. 2. Cæcus natus, *Ioh.* 9. *verſic.* 35. 36. 37. 38. Mulieres piæ, *Matth.* 28. 9. Apoſtoli, *Verſic.* 16. 17. Paulus & Barnabas, *Actor.* 14. 13. Angelus *Apoc.* 19. 10.

¶ PROFANA EXEMPLA.

Apud Perſas, Medos & Indos Reges adorari & in ſalutando homines toto corpore procidere inuenimus. Quare Thebanus Iſmenias iuſſus Artaxerxem adorare, ne contra decus faceret, prolapſum annulum ſuſtuliſſe, & ita adorantis ſpeciem præbuiſſe dicitur. *Alex. ab Alex. l.* 2. *c.* 19.

Cyro Perſarum Regi, adorandi cultum primum delatum ſcribit Arrianus, proximum Diis immortalibus honorem decretum *Arrianus.*

Apud Romanos in occurſu maioris Magiſtratus minores ſummittere faſces conſueuerunt: vt ſignificarent honori deferendum & imperio parendum. Quare *Valerius Poplicola* in ſuſpicionem regni affectati adductus, dum concionaretur, faſces populo ſummiſit. *Alex. ab Alex. l.* 1. *c.* 27.

C. Caligula, cum Cæſares ſalutarentur prius, adorari ſe iuſſit capite velato, vt Deum: mox *Diocletianus* vecordia intolerabilis idem exequi auſus fuit. Idem *Alex. l.* 2. *c.* 19.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN